

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 84/2020-51

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mihalda, Valach, Kišac, s. r. o., Gogoľova 18, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ing. Tomáš Kišac, vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Topoľčany č. k. 7 C 76/2008-999 z 12. júla 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37

ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Topoľčany č. k. 7 C 76/2008-999 z 12. júla 2018 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Topoľčany č. k. 7 C 76/2008-999 z 12. júla 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Topoľčany je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 615,65 € (slovom šesťstopäťdesiatpäť eur a šesťdesiatpäť centov) na účet jeho právneho zástupcu Advokátskej kancelárie Mihalda, Valach, Kišac, s. r. o., Gogoľova 18, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia sťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 84/2020-19 z 11. februára 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 76/2008-999 z 12. júla 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa na základe žaloby, ktorú doručil okresnému súdu 8. septembra 2008, domáhal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v zastavanom území v katastrálnom území obce [REDAKOVANÉ], ktoré bližšie špecifikoval v podanej ústavnej sťažnosti. Následne okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 76/2008-842 z 20. apríla 2016 rozhodol, že sťažovateľ je výlučným vlastníkom predmetných nehnuteľností. Po nadobudnutí právoplatnosti uvedeného rozsudku okresný súd uznesením č. k. 7 C 76/2008-959 z 3. novembra 2017 sťažovateľovi priznal právo na náhradu trov konania v prvoinštančom, ako aj v odvolacom konaní vo výške 100 %, keďže sťažovateľ mal plný úspech pred súdom prvej inštancie, ako aj pred druhoinsančným súdom. Vtedajšia právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia, a to ako paušálnu a tarifnú odmenu podľa § 9 a nasl. vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“). Suma bola vyčíslená na 19 413,81 € a vypočítaná bola z tarifnej hodnoty predmetných pozemkov, ktorá bola 134 841,66 €, a bola určená podľa kúpnej ceny časti pozemkov a ich rozlohy. Následne sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti uviedol jednotlivé úkony právnej služby, za ktoré bola uplatnená náhrada trov právneho zastúpenia.

3. Sťažovateľ ďalej uviedol, že uznesením okresného súdu č. k. 7 C 76/2008-988 z 25. júna 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) bolo rozhodnuté, že žalovaní v 1. až 3. rade sú povinní sťažovateľovi zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 1 987,66 € a náhradu iných trov v sume 33 € do troch dní od jeho právoplatnosti. K tomu dodal: *«Vyšší súdny úradník... uvádza, že „Pri vyčíslovaní trov právneho zastúpenia súd vychádzal z ustanovenia § 11 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z... ako v spore s neoceniteľnou hodnotou veci z dôvodu, že konanie o určenie vlastníckeho práva je konaním, kde predmet konania nie je možné oceniť pre*

účely určenia súdneho poplatku a preto je logické, že ani odmenu advokáta nie je možné určiť podľa § 10 vyhlášky, keďže takto určovaná odmena sa odvíja od rovnakého základu. Preto trovy právneho zastúpenia pozostávajú z odmeny za 25 a 3/4 úkonov právnej služby a spolu v sume 1987,66 eur...» Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľ podal sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením okresného súdu tak, že jeho sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

4. K napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažovateľ uviedol, že okresný súd v ňom dospel k záveru, že vyšší súdny úradník vychádzal správne z ustanovenia § 11 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ako v spore s neoceniteľnou hodnotou veci, pretože v predmetnej veci išlo o konanie o určenie vlastníckeho práva, a nie o konanie o zaplatenie kúpnej ceny za pozemky. Okresný súd dospel k záveru, že išlo o konanie, kde predmet konania nie je možné oceniť peniazmi, a preto pre výpočet odmeny advokáta nie je možné použiť ustanovenie § 10 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

5. V závere sťažovateľ dodal, že napadnuté uznesenie okresného súdu považuje za arbitrárne a odporujúce ustálenej judikatúre všeobecných súdov, ako aj ústavného súdu (v tejto súvislosti poukázal napríklad aj na rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 634/2015-29 z 30. marca 2016). K tomu dodal: *„Pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, oceniť peniazmi, potom sa táto čiastka považuje za základ pre tarifnú hodnotu odmeny advokáta podľa ustanovenia § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 Vyhlášky, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k veci, pretože Vyhláška dôsledne rozlišuje situácie, kedy je predmet sporu peniazmi oceniť a kedy nie je...“* Sťažovateľ dodal, že predmetom konania v jeho veci boli nehnuteľné veci, ktoré sú vždy oceniť peniazmi, a preto nebolo možné postupovať podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z., pričom uvedené sa aplikuje aj vo veciach určenia vlastníckeho práva.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Uznesením Okresného súdu v Topoľčanoch sp. zn. 7C/76/2008 – 999 zo dňa 12.07.2018 bolo porušené základné právo [redacted] vlastníť majetok podľa čl. 20

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.

2. Uznesenie Okresného súdu v Topolčanoch sp. zn. 7C/76/2008 – 999 zo dňa 12.07.2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Topolčany je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia [REDAKOVANÉ] v sume 870,60 EUR na účet zástupcu Advokátska kancelária Mihalda, Valach, Kišac, s. r. o., so sídlom Gogoľova 18, 852 02 Bratislava, [REDAKOVANÉ], zapísaná v Obchodnom registri vedenom Okresným súdom Bratislava I, oddiel: Sro, vložka č. 41853/B, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Topolčany je povinný uhradiť primerané finančné zadosťučinenie [REDAKOVANÉ] v sume 5 000,- EUR na účet zástupcu Advokátska kancelária Mihalda, Valach, Kišac, s. r. o., so sídlom Gogoľova 18, 852 02 Bratislava, [REDAKOVANÉ], zapísaná v Obchodnom registri vedenom Okresným súdom Bratislava I, oddiel: Sro, vložka č. 41853/B, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. Spr 3002/20 z 28. februára 2020, v ktorom predsedníčka okresného súdu v podstatnej časti uviedla:

„V rámci svojho vyjadrenia k podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa zákonná sudkyňa poukázala na obsah uznesenia sp. zn. 7C/76/2008-999 zo dňa 12.07.2018... a zdôraznila, že pokiaľ by v prejednávanej veci malo byť podkladom pre stanovenie základnej hodnoty odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby určenie hodnoty spornej nehnuteľnosti ako to vyplýva z ústavnej sťažnosti žalobcu, bolo by potrebné vychádzať pri stanovení hodnoty nehnuteľnosti zo všeobecnej trhovej hodnoty veci, pričom podľa

jej názoru všeobecná hodnota nehnuteľnosti by tak mala byť stanovená na základe potvrdenia obce, prílohy č. 1 zákona č. 582/2004 Z. z., odborného vyjadrenia alebo znaleckého posudku, nie podľa kúpnej ceny dohodnutej v kúpnej zmluve...

... navrhujeme ústavnej sťažnosti... nevyhovieť... Nálezy Ústavného súdu SR... uvádzané sťažovateľom v jeho ústavnej sťažnosti sa síce zaoberajú otázkou základnej sadzby tarifnej odmeny za poskytovanie právnych služieb advokáta v sporoch o určenie vlastníckeho práva s tým, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom daného súdneho sporu, peniazmi oceniteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k takejto veci..., avšak na druhej strane je potrebné zdôrazniť, že podľa § 10 ods. 2 vyhlášky... sa za tarifnú hodnotu považuje výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby a za cenu práva sa považuje aj hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor, pričom rozhodujúcim momentom pre určenie tarifnej hodnoty je teda hodnota v okamihu začatia poskytovania právnej služby... Z uvedeného vyplýva, že právny zástupca žalobcu by mal disponovať hodnoverným dokladom o hodnote nehnuteľnosti v okamihu začatia poskytovania právnej služby prípadne týmto dokladom (v krajnom prípade znalecký posudok) podoprieť vyúčtovanie náhrady trov právneho zastúpenia v priebehu konania... pretože v opačnom prípade musí súd pri priznávaní výšky trov právneho zastúpenia vychádzať z ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z. z. s poukazom na to, že nemal preukázanú hodnotu veci alebo práva v peniazoch, pričom povinnosť preukázať hodnotu... zaťažuje žalobcu, resp. jeho právneho zástupcu... Povinnosť súdu zisťovať hodnotu veci alebo práva pre účely rozhodovania o výške náhrady trov konania sa môže obmedziť iba na oboznámenie sa s dokladmi predloženými sporovými stranami v priebehu konania... nemôže na základe vlastnej iniciatívy vykonávať v tomto smere žiadne dokazovanie. Okrem toho ustanovenie § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z. z. umožňuje určiť základnú sadzbu tarifnej odmeny vo výške jednej trinástiny výpočtového základu nielen v prípade, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, ale aj v prípade, ak ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami...“

V závere preto predsedníčka okresného súdu uzavrela, že o náhrade trov právneho zastúpenia bolo v napadnutom uznesení okresného súdu rozhodnuté nie na základe hodnoty

veci, pretože právny zástupca sťažovateľa si povinnosť určenia hodnoty predmetných nehnuteľností k času začatia poskytovania právnej služby, o určenie vlastníctva ku ktorým sa sťažovateľ v konaní vo veci samej domáhal, nesplnil. Určená tarifná hodnota predmetných pozemkov podľa kúpnej ceny časti pozemkov podľa vyjadrenia predsedníčky okresného súdu nebola takýmto spôsobilým vyčíslením, pretože pokiaľ išlo o kúpnu zmluvu č. V 1505/07, tak v tejto bola kúpna cena pozemkov dohodnutá viac ako rok pred podaním žaloby vo veci samej.

Predsedníčka okresného súdu zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti.

8. Sťažovateľ sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu na výzvu ústavného súdu zo 4. marca 2020 k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním z 13. marca 2020, v ktorom uviedol, že v plnom rozsahu zotrúva na dôvodoch uvedených v podanej ústavnej sťažnosti a podľa jeho názoru sa okresný súd vo svojom vyjadrení len účelovo a dodatočne snažil zdôvodniť napadnuté uznesenie okresného súdu. Uviedol, že poukazuje na tú skutočnosť, že z obsahu napadnutého uznesenia okresného súdu vôbec nevyplýva argumentácia, ktorá je obsiahnutá v zaslanom vyjadrení okresného súdu k podanej, resp. prijatej ústavnej sťažnosti, pričom opätovne poukázal na relevantné pasáže z odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu. K tomu dodal: *„Podľa Uznesenia okresného súdu tak jednoznačne išlo o spor s neoceniteľnou hodnotou veci z dôvodu, že išlo o konanie o určenie vlastníckeho práva, kde predmet konania nie je možné oceniť peniazmi.“* Taktiež podotkol, že uznesenie vyššieho súdneho úradníka ani napadnuté uznesenie okresného súdu neobsahujú právnu argumentáciu a zdôvodnenie aplikácie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. pre tzv. nepomerné ťažkosti. Na základe uvedeného uviedol, že v napadnutom uznesení okresného súdu okresný súd *„... bol pôvodne... toho názoru, že v konaní o určenie vlastníckeho práva stricto sensu nie je možné oceniť peniazmi predmet konania, a preto ani odmenu advokáta nie je možné určiť podľa § 10 vyhlášky...“*. Sťažovateľ sa taktiež vyjadril aj k tvrdeniu okresného súdu týkajúcemu sa určenia hodnoty nehnuteľností, a to tak, že podľa jeho názoru bola uvádzaná kúpna zmluva relevantným podkladom na určenie hodnoty predmetných nehnuteľností, a to aj s ohľadom na to, že jednou zo strán tejto kúpnej zmluvy bola samotná obec [REDACTED], v katastrálnom území

ktorej sa predmetné nehnuteľnosti nachádzajú. Podľa názoru sťažovateľa teda bola splnená aj podmienka určenia hodnoty vecí – nehnuteľností, určenia vlastníckeho práva ku ktorým sa v konaní vo veci samej domáhal sťažovateľ. K argumentu okresného súdu o použití § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. pre tzv. nepomerné ťažkosti pri zisťovaní hodnoty vecí uviedol, že ani s týmto sa nestotožňuje, pričom v tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia ako Ústavného súdu Českej republiky, tak aj Najvyššieho súdu Českej republiky, ktoré podľa jeho názoru takúto argumentáciu vyvracajú. Opäť poukázal na to, že takáto argumentácia v napadnutom uznesení okresného súdu obsiahnutá nebola. Dodal, že v konaní vo veci samej ani nebol nikdy vyzvaný k tomu, aby doložil iné vyčíslenie hodnoty predmetných nehnuteľností. K tomu tiež uviedol, že aj s ohľadom na skutočnosť, že konanie vo veci samej trvalo takmer desať rokov, aj keby malo potencionálne zistenie ceny nehnuteľností predstavovať nejaké zdržanie, to by nemohol byť v danom prípade žiadny problém aj vzhľadom na veľkosť vzniknutej finančnej disproporcie. K výške požadovaného finančného zadosťučinenia zároveň sťažovateľ uviedol, že ním požadovaná suma 5 000 € bola uplatnená hlavne z dôvodu, že konanie vo veci samej trvalo takmer desať rokov, keď mal značné finančné výdavky v súvislosti s právnym zastúpením a vedením sporu, pričom poukázal najmä na následné nesprávne vyčíslenie trov právneho zastúpenia a na jeho finančný nepomer vzhľadom na spôsob jeho vyčíslenia okresným súdom v napadnutom uznesení okresného súdu oproti spôsobu vyčíslenia, ktorého sa domáha podanou ústavnou sťažnosťou. Ako hlavný dôvod zároveň uviedol dlhotrvajúcu právnu neistotu, ktorá pretrváva, čo je podľa sťažovateľa v jeho prípade legitímnym dôvodom na požadovanie finančného zadosťučinenia v uvedenej výške.

Sťažovateľ vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

9. Ústavný súd v súlade s ustanovením § 126 zákona o ústavnom súde 26. februára 2020 zaslal zúčastneným osobám, v konaní vo veci samej žalovaným v 1. až 3. rade, upovedomenie o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa a zároveň ich poučil, že majú právo sa k nej vyjadriť, na čo im stanovil lehotu 10 dní od doručenia upovedomenia. Zúčastnené osoby svoje právo podať vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyužili.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

14. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

15. Podľa čl. 37 ods. 2 listiny každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným

zákonem, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

17. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva...

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

18. Ústavný súd za podstatu tejto ústavnej sťažnosti považoval namietané porušenie sťažovateľovho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu. K porušeniu ním označených práv malo dôjsť v dôsledku:

- nesprávne určeného výpočtu náhrady trov právneho zastúpenia zo strany okresného súdu,
- sťažovateľ namietal, že napriek skutočnosti, že predmetom sporu vo veci samej bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorých hodnotu je možné určiť, bol uplatnený postup, ako v spore s neocenenou hodnotou veci.

19. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou

medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 478/2014).

20. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (III. ÚS 54/2019).

21. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojevôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepiateho formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia. Takýto postup všeobecného súdu nemôže byť tolerovaný, lebo predstavuje v konečnom dôsledku zásah do základného práva účastníka... (III. ÚS 634/2015).

22. Z ustanovenia § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vyplýva, že základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva. Podľa ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby. V zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu iba v prípade, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

23. Z uvedeného gramatického, logického a systematického posúdenia označených ustanovení advokátskej tarify možno vyvodit' záver, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi oceníteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj v prípadoch určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože citovaný právny predpis dôsledne rozlišuje situácie pre náhradu trov konania, kedy je predmet sporu peniazmi oceníteľný a kedy nie je. Preto nie je možné vychádzať z názoru, že daná situácia nie je právom regulovaná a že vždy, keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nemožno tento predmet konania peniazmi oceniť z hľadiska tarifnej odmeny podobne, ako to je pri vyrubovaní súdneho poplatku za určovací návrh podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Inými slovami, explicitná úprava v tarife vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify a rovnako aj príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch (I. ÚS 119/2012).

24. V rámci súdnej praxe sa v minulosti vyskytli názory, že v prípade určovacích žalôb ide generálne o spor s neoceníteľným predmetom konania. S týmto názorom však nemožno súhlasiť. Sporné boli najmä prípady vo veciach určenia vlastníckeho práva k veci a v sporoch o vydanie veci, keď nebolo zrejmé, či hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor, je tarifnou hodnotou pre účely určenia tarifnej odmeny. Po novele vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 184/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. júla 2013 boli tieto nejasnosti odstránené. Pričom aj pred touto novelou sa prevažná časť judikatúry súdov prikláňala k tomu názoru, že aj vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, je potrebné pri odmene právnej služby vychádzať z hodnoty veci alebo práva, a to za predpokladu, že predmetom konania je vec alebo právo, ktoré sú oceníteľné peniazmi. Hodnota predmetu zmluvy je potom určiteľná hodnotou hnutel'nej alebo nehnuteľnej veci, ktorá je peniazmi oceníteľná. Preto je na mieste aplikácia § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. a pri náhrade trov konania sa za tarifnú hodnotu veci považuje všeobecná hodnota spornej nehnuteľnosti.

25. Ako už bolo uvedené, predmetom konania vo veci samej bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území obce [REDAKOVANÉ] ktoré boli oceniteľné peniazmi. V dôsledku toho okresný súd pri priznávaní náhrady trov konania nemohol vychádzať z tarifnej odmeny stanovenej v § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ale mal vychádzať z tarifnej odmeny stanovenej podľa § 10 ods. 2 citovanej vyhlášky.

26. Ústavný súd na tomto mieste dodáva, že obdobne rozhodol napríklad aj vo veciach vedených pod sp. zn. I. ÚS 119/2012, II. ÚS 478/2014, či III. ÚS 643/2015.

27. S poukazom na už uvedené preto ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

V.

Zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie

28. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

29. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

29.1 Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

30. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu boli porušené sťažovateľovo základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy a základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 listiny, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

31. V ďalšom konaní okresný súd bude mať priestor na nápravu svojho pochybenia, pričom je viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde) a je povinný postupovať v súlade s príslušnými ustanoveniami Civilného sporového poriadku a vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Zároveň ústavný súd konštatuje, že jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nie je dávať všeobecnému súdu návod na výpočet trov konania, resp. pomoc s takýmto výpočtom (m. m. I. ÚS 171/2019).

VI.

Finančné zadosťučinenie

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

33. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

34. Sťažovateľ požadoval finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € z dôvodov uvedených v podanej ústavnej sťažnosti, ako aj vo svojom vyjadrení z 13. marca 2020. Ústavný súd však finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nepriznal, pričom vychádzal z toho, že okrem vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa sa v konaní náprava

dosiahne najmä zrušením napadnutého uznesenia okresného súdu a vrátením veci na ďalšie konanie (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

VII.

Trovy konania

35. Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom pred ústavným súdom.

36. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

37. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

38. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a zaslanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu). Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby, a to prevzatia a prípravy zastúpenia a podania ústavnej sťažnosti vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2018, teda výpočtový základ tvorí sumu 153,50 €. Za úkony právnej služby vykonané v roku 2018 patrí režijný paušál v sume 9,21 €. V prípade úkonu právnej služby, a to zaslania písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €, keďže ide o úkon právnej služby vykonaný v roku 2020, teda výpočtový základ tvorí sumu 177 €. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 patrí režijný paušál v sume 10,62 €. Keďže právny zástupca sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola navýšená o DPH vo výške 20 %

podľa § 18 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 615,65 (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

39. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

40. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu